

Βαγγέλης Π. Λιάπης

Ο Άγιος Βλάσιος

Ελευσίνα 2006

ΕΡΕΥΝΑ ΕΛΕΥΣΙΝΙΑΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Οικογένεια Καλομενίδη

(Γιάννης, Αλεξάνδρα, Θεόδωρος, Μαρία, Σοφία,
Ευάγγελος)

✉ Στ. Τζαφέρη 12, 192 00 Ελευσίνα

☎ 210 5547 689 📞 694 5547 689

💻 kalomenidis@hotmail.gr

Χορηγοί :

Θεόφιλος Κολοβέντζος

Χρήστος Κυριάκος

Δημήτριος Λιάσκος (Χειμάρας)

Νίκος Αθαν. Μαρούγκας (Ακύλας)

Χριστίνα Μαρούγκα (Φωτογράφος)

Το έντυπο είναι μη εμπορεύσιμο

ISBN 960-8147-12-3

Προλογικά

Κάνουμε άσχημα, όταν αξιολογούμε με οδηγό κοινωνικές, οικονομικές, ή άλλες αξίες. Υπάρχουν πλήθος ασήμαντα, όπως δείχνουν εξωτερικά. Περιέχουν όμως εσωτερικές αξίες που τραβούν την προσοχή μας, το ενδιαφέρον και τη στοργή μας.

Σαν σταθούμε στην κορυφή ενός βουνού, τότε θα τραβήξει την προσοχή μας ο εκτεταμένος ορίζοντας. Σαν σταθούμε στην κλειστή σαρακοφαγωμένη πόρτα μιας έρημης εκκλησούλας, θα παρατηρήσουμε ότι η ησυχία του περιβάλλοντος παίρνει διαφορετική μορφή μέσα μας.

Και στις δύο περιπτώσεις, χωρίς να το προκαλέσουμε, χωρίς να ξέρουμε γιατί, αναρωτιόμαστε ποια είναι τα όρια μας σαν άνθρωποι, ποια είναι η αθλιότητά μας και ποιο το μεγαλείο μας. Ποια είναι η μοίρα μας, με λίγα λόγια. Τόσο στην κορυφή ενός βουνού, όσο και στην πόρτα ενός μικρού ναού, αισθανόμαστε κάτι σαν εξαύλωση, ένα παρθένο χώρο μέσα μας έτοιμο να δεχθεί τη φυσική αρμονία και την ιερότητα του χώρου.

Έρχεται στο μυαλό μου η παραστατική εικόνα της ερημικής εκκλησούλας, όπως μας την έδωσε ο ποιητής.

Εις το βουνό ψηλά εκεί, ειν' εκκλησιά ερημική.
Το σήμαντρό της δεν χτυπά, δεν έχει ψάλτη ουδέ παπά.
Ένα καντήλι μοναχό και έναν πέτρινο σταυρό
έχει στολίδι μοναχό το εκκλησάκι το φτωχό.
Και ο διαβάτης που περνά στέκεται και το προσκυνά
και με ευλάβεια πολλή τον πέτρινο σταυρό φιλεί.

Ποιος πέρασε από ένα τέτοιο ξωκλήσι και δε σταμάτησε, και δεν άφησε τον εαυτό του να του μιλήσει ο χώρος εκεί γύρω;

Σ' αυτή την ιερότητα να σταθούμε, γιατί πραγματικά είναι εξαγνισμός. Εκεί αλαφραίνουμε από τα εγκόσμια. Εκεί, στην κλειστή πόρτα του ξωκλησιού στη θέση "Καμάρι", στον Άγιο Βλάσιο, στάθηκα αρκετές φορές αναλογιζόμενος.

Τα πράγματα ήρθαν ευνοϊκά τόσο, που με φίλους σκεφτήκαμε να παρουσιάσουμε τούτο το ενημερωτικό σημείωμα με όσα στοιχεία μπόρεσα και βρήκα μετά την απόφαση μας να το γράψω και να το κυκλοφορήσουμε.

Βαγγέλης Π. Λιάπης

Ο Άγιος Βλάσιος

Ο Σταμάτης Σταμίδης (1860-1925), μεγαλοκτηματίας στην εποχή του, χρημάτισε και Δήμαρχος (1908-1914) του τέως Δήμου Ελευσίνας στις αρχές του περασμένου αιώνα, τότε που έδρα του Δήμου ήταν η Μάνδρα.

Τότε, τα κύρια επαγγέλματα στην περιοχή ήταν η κτηνοτροφία και γεωργία. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του Δήμου ήταν κτηνοτρόφοι και γεωργοί μαζί. Δεν ξέρουμε αν μόνος του το αποφάσισε, ή του το ζήτησαν οι τσοπάνηδες της περιοχής, να χτίσει ένα ναό στο όνομα του Αγίου Βλασίου, που ήταν προστάτης των ποιμένων. Γεγονός παραμένει ότι με έξοδα και γη που παραχώρησε ο ίδιος, χτίστηκε ένα εξωκλήσι το βόρειο άκρο ενός βοσκοτόπου στη θέση

«Καμάρι Κοκκινιού».

Ανάθεσε λοιπόν το έργο σε Μανδραίους μαστόρους με «το κλειδί στο χέρι», που λένε. Και ήταν επόμενο να συμφωνηθεί έτσι. Δεν μπορούσε, δηλαδή, ένας Δήμαρχος να ασχολείται με όλα, μόνο που ο εργολάβος (ο αρχιμάστορας) που ανάλαβε το έργο παρακάλεσε το Δήμαρχο να τους εξασφάλιζε λάδι, ψωμί και κρασί, αφού επρόκειτο να μένουν στο έργο οι τεχνίτες εξαιτίας της απόστασης από τη Μάνδρα. Για το Σταμίδη δεν ήταν παρά μόνο να δώσει σχετικές εντολές στον επιστάτη του.

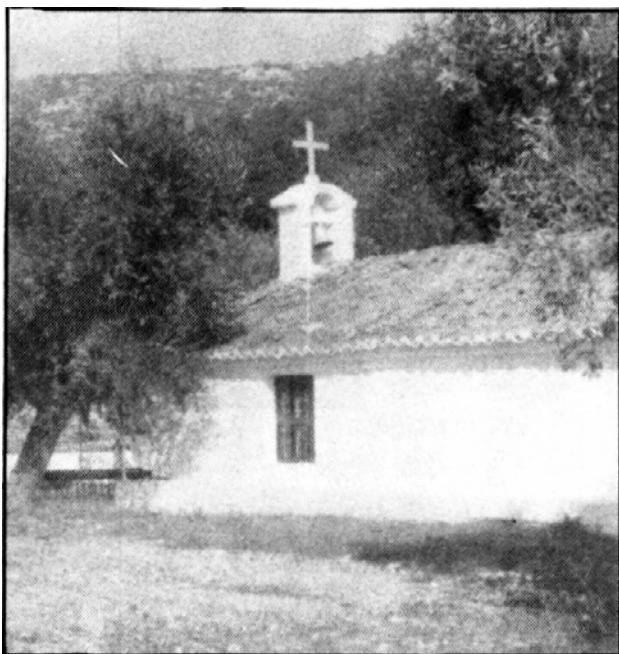
Άρχισαν λοιπόν οι οικοδομικές εργασίες. Από εδώ και κάτω, στο ιστορικό που ακολουθεί, εκτός από τα γεγονότα, φαίνεται ότι εισχωρούν και κάποια φανταστικά στοιχεία, που ίσως να οφείλονται στη μεταφορά του περιστατικού από στόμα σε στόμα, γιατί είναι στον άνθρωπο, μεταφέροντας κάποιο γεγονός, να το «αλατίζει» και λίγο με δικές του προσθήκες ή μετατροπές.

Εμείς θα καταθέσουμε τη μαρτυρία μας ακριβώς όπως μας τη διηγήθηκαν οι γνωρίζοντες τα πράγματα, όπως κι εκείνοι τα είχαν ακούσει από προηγούμενους.

Στο σημείο τούτο πρέπει να προσθέσω ότι είχε αρχίσει να είναι παρελθόν το ιστορικό του Αγίου Βλασίου. Πήγαινε να ξεχαστεί. Το πρόλαβα, δηλαδή, «την τελευταία στιγμή» από τους τελευταίους γνωρίζοντες, εδώ και πάνω από 15 χρόνια περίπου.

Θα ακολουθήσω, λοιπόν, πιστά τα γεγονότα καθώς μου τα διηγήθηκαν, χωρίς να θεωρηθώ κι εγώ ότι προσθέτω ή αφαιρώ, αφού αντιγράψω από μαγνητοταινία χρονολογίας 1989:

Οι Μανδραίοι (γύρω στους επτά-οχτώ) πριν αρχίσουν δουλειά, έφτιαξαν πρώτα το δικό τους σπίτι. Και με το δίκιο τους οι άνθρωποι. Ας ήταν καλοκαίρι, η βροχή όμως; Έφτιαξαν, λοιπόν, ένα στεγασμένο χώρο με λαμαρίνες και γύρω-γύρω με πούσια (κλαδιά πεύκου), όπως οι καλύβες των ρετινιαρέων, μάζεψαν και ξύλα, νοικοκυρεύτηκαν.

Ξεκίνησαν τη δουλειά. Όλα πήγαιναν καλά. Έφτιαχναν φαγητό, φασόλια, φακές, τραχανά, είχαν τις ελιές και το κρασί, και όλα έλεγαν ότι περπατούσε καλά το έργο. Ο επιστάτης του Σταμίδη, όμως, κάνοντας βέβαια όπως του έλεγε το αφεντικό, τους έφερε μία μέρα τρεις-τέσσερις οκάδες αρνίσιας μπριτζόλης, έτσι, για κέρασμα από το αφεντικό, όπως είπε.

Έπεσαν σαν τα όρνια απάνω το μπριτζολικό και το κρασί κυλούσε ποτάμι. Ήρθαν στα κέφια, το 'ριξαν στο χορό, τους βρήκε το πρωί. Άντε τώρα να δουλέψεις! Καλάμια ο ήλιος απάνω κι αυτοί ροχάλιζαν του καλού καιρού. Θέλεις ο Σταμίδης, θέλεις ο επιστάτης, που κι αυτουνού του άρεσαν κάτι τέτοια, τους κακόμαθε. Κι αντί να ανεβαίνουν οι τοίχοι της εκκλησίας, έμεναν χωρίς να μπαίνει απάνω ούτε πέτρα! Αλλά κι αυτοί το παράκαναν: «Είπαμε, γριά, να κλάνεις, μα εσύ το παρακάνεις». Καλός ο Σταμίδης, καλός ο επιστάτης, αυτοί όμως,

μωρέ φίλε μου, δεν είχανε καθόλου φιλότιμο. Μία πέτρα, δύο, και από μία κούπα κρασί! Ωσπου να φτάσει το μεσημέρι, ήσαν όλοι μεθυσμένοι. Κι από εκεί και ύστερα, ας ήταν καλά οι σκιές κάτω από τα πεύκα ίσαμε που έμπαινε ο ήλιος.

Για λασπά είχανε πάρει έναν ξένο, που έμενε στη Μάντρα. Τον έλεγαν Μαράκη -δεν θυμάμαι τ' όνομά του. Ήταν ο πρώτος στη λάσπη, δούλευε και τραγουδούσε, δεν έπινε παρά μόνο νερό, έλεγε ωραίες ιστορίες και σκάρωνε στιχάκια στο λεπτό. Για όλα αυτά, τους ήταν απαραίτητος ο Μαράκης. Είχαν περάσει κάμποσες μέρες και δεν φαινόταν ο επιστάτης με μπριτζόλες. Είχαν κακομάθει. Δεν πίνεται το κρασί μόνο με ελιές!

Απέναντι, βορινά, ήσαν χωράφια δερβENOχωρίτικα κι έφταναν ίσαμε εκεί και τα κοπάδια τους. Ένας από τους μαστόρους, παλιός κατσικοκλέφτης, καθώς δούλευε, είδε τα πρόβατα και θυμήθηκε την παλιά του τέχνη. Είχε ξεστρατίσει από το κοπάδι μία προβατίνα, δεν κρατήθηκε, του μπήκε ο διάβολος στο κεφάλι! Αφήνει τη δουλειά, δεν είπε τίποτα στους άλλους, παραμόνεψε, άρπαξε την προβατίνα και από εκεί και ύστερα, έγιναν όλα όπως τα ήξερε. Σε λιγότερο απ' ώρα είχε τσουβαλιάσει το σφαχτό στα τέσσερα και είχε θάψει στο χωράφι τα πόδια, τα εντόσθια και το τομάρι.

Ήτανε κοντά μεσημέρι. Άναψε φωτιά να γίνουν κάρβουνα, έκοψε μπριτζόλες, και τον πήραν χαμπάρι όταν έφτασε στη μύτη τους η μυρουδιά. Τον ρώτησε ο πρωτομάστορας πώς έγινε κι έφτασε κρέας ως εκεί, αφού δεν ήταν ο επιστάτης. Κι αυτός απάντησε: «Πήρε άδεια ο επιστάτης και μου ανάθεσε εμένα να φέρνω κρέας». Ο Μαράκης όμως, που τα είχε δει όλα, έφτιαξε τα στιχάκια του!

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΓΟΥΛΑΣ ΙΕΡΟΣ· ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΒΛΑΣΣΙΟΥ

Παλιά μου τέχνη κόσκινα, μου ήρθε στο κεφάλι
Κι αμέσως ως το πι και φι, το κρέας στο τσουβάλι
Σκόνταψε μία προβατίνα και μπήκε στο ταγάρι
Ντροπή απ' το αφεντικό, ο διάβολος να σε πάρει

Ξύπνησε το κουσούρι σου, δεν ξέρω που θα φτάσει
Προσέξτε, φουκαράδες μου, και το κακό θα σκάσει

Τ' αυτιά τους δεν άκουσαν τίποτα από αυτά, ούτε τα κατάλαβαν. Τους είχε μεθύσει ο καπνός της μπριτζόλας. Πέταξαν τα εργαλεία της δουλειάς κι έπεσαν απάνω στις μπριτζόλες, ενώ άδειαζαν τα γαλόνια του κρασιού. Τους έβλεπαν οι τσοπάνηδες από απέναντι κι έλεγαν μεταξύ τους: «Ρε, πόσο καλό αφεντικό έχουνε! Όλο μπριτζόλες τους ταίζει!». Πού να ξέρανε ότι έτρωγαν δική τους προβατίνα! Ο μόνος που ανησυχούσε ήταν ο λασπάς, ο Μαράκης. Κι όταν του ζήτησαν να τους τραγουδήσει, αυτός έφτιαξε τα στιχάκια που έπρεπε, μήπως τους κάνει να καταλάβουν το κακό που γινόταν.

Μετά το καλοφάγωμα έχει και πικροχέσιμο
Κι εγώ φοβάμαι πιο πολύ πώς θα 'ναι το ξεμπλέξιμο
Μια του κλέφτη, δυο του κλέφτη, τρεις και την κακή του μέρα
Σαν σας πάρουνε χαμπάρι σας τινάζουν στον αέρα.

Αυτοί, όμως, το χαβά τους! Και ακολούθησε και δεύτερη και τρίτη προβατίνα. Τώρα επικαλείται τη βοήθεια του Αγίου Βλασίου ο Μαράκης, μήπως τους βάλει μυαλό:

Βοήθησε, Άγιε Βλάση μου, προστάτη του τσοπάνη
Να σταματήσει το κακό να βρει καλό η στάνη
Καλά η μία, άντε δύο, όχι και τρεις και πάνω!
Γιατί θα πέσει συμφορά στους άμυαλους απάνω!

Ένας από αυτούς είδε όνειρο ότι πήγε να τον πνίξει ένας γέρος. Έβαλε φωνές, τρόμαξαν οι άλλοι. Τον έπιασαν, τον τίναξαν να συνέλθει και είπαν ότι ήταν από το πολύ κρασί. Αλλά και ο λασπάς τους είπε ότι είδε όνειρο τον Άγιο Βλάση που του είπε: «Βάλ' τους μυαλό, γιατί θα τους πνίξω όλους!» Σωστά το έλεγε; Στα ψεύτικα το έλεγε; Φοβήθηκαν όμως! Ο Μαράκης, για να στερεώσει το φόβο τους και να σταματήσουν το κακό, πάλι το 'ριξε στο στιχάκι:

Συνεχίζεται από τότε το τραπέζωμα στο ξωκλήσι κατά την ημέρα της γιορτής του Αγίου. Μακάρι να συνεχιστεί. Με νέους όπως εδώ το Νίκο Μαρούγκα όρθιο και τον Παπαγεωργίου καθήμενο στ' αριστερά ενώ χαίρεται ο Δ. Δήμας με τό ποτήρι στο χέρι.

Τους τα είπα, Άγιε Βλάση μου, και σου ζητούν συγγνώμη
Κι ένας πα' την παρέα τους μου είπε και κάτι ακόμη
Και ότι από δω και μπρος θα πέσουν στη νηστεία
Μόνο νερό, ψωμί κι ελιές, να δώσεις προστασία.

Πέρασαν μερικές ημέρες και ανέβηκαν οι τοίχοι της Εκκλησίας. Αλλά, ξανά ο σατανάς. Και μια μέρα, καθώς ανέβαινε ο καπνός από το ψημένο κρέας, φάνηκε από απέναντι ο Φιλιππής, που είχε έρθει στο χωράφι του να οργώσει, εκεί δηλαδή που το είχαν κάνει νεκροταφείο από κομμάτια προβατίνας. Όταν τους είδε ο Μaráκης, κατατρόμαξε! Τώρα θα έβγαιναν όλα τα άπλυτα και θα ερχόταν πολύ μεγάλο κακό! Και το 'ριξε στο τραγούδι, για να τους δώσει να καταλάβουν το κακό που τους περίμενε:

Έφτασε ο νοικοκύρης το χωράφι να οργώσει
Αμάν, Χριστέ και Παναγιά, όλα θα τα ξεχώσει
Βοήθα, Χριστέ και Παναγιά, τ' αλέτρι να του σπάσει
Γιατί θα γίνει σκοτωμός και θα χαλάσει η πλάση.

Όλοι κατάλαβαν το κακό που θα γινόταν. Και τον φώναξε ο αρχιμάστορας: «Γείτονα, έλα να σε κεράσουμε ένα ποτήρι κρασί, να σου ευλογήσει τη δουλειά ο Άγιος». Ο Φιλιππής σταμάτησε τις ετοιμασίες, πήγε. Το ένα ποτήρι έγιναν δύο, άνοιξαν κουβέντα κι ο κατσικοκλέφτης βρήκε καιρό έτρεξε, ξεβίδωσε τα παξιμάδια που κρατούσαν το υνί και πέταξε τις βίδες.

Ξεκίνησε τη δουλειά ο Φιλιππής και μετά από λίγα μέτρα έφυγε το υνί από τη βάση του. Σταμάτησε, έψαξε, βρήκε τα παξιμάδια, όχι όμως και τις βίδες. Γύρισε στους μαστόρους, τους είπε τι έπαθε, και ζήτησε αν είχαν να του δώσουν βίδες. Βέβαια, και να είχαν δεν θα του έδιναν. Τον κέρασαν κι άλλο ένα κρασί, τα μάζεψε ο Φιλιππής και έφυγε. Ο Μαράκης έκανε το σταυρό του: «Δόξα σοι άγιε Βλάση μου, που μας φύλαξες από μεγάλο κακό!». Κι έτρεξαν να ξεθάψουν τα σημάδια.

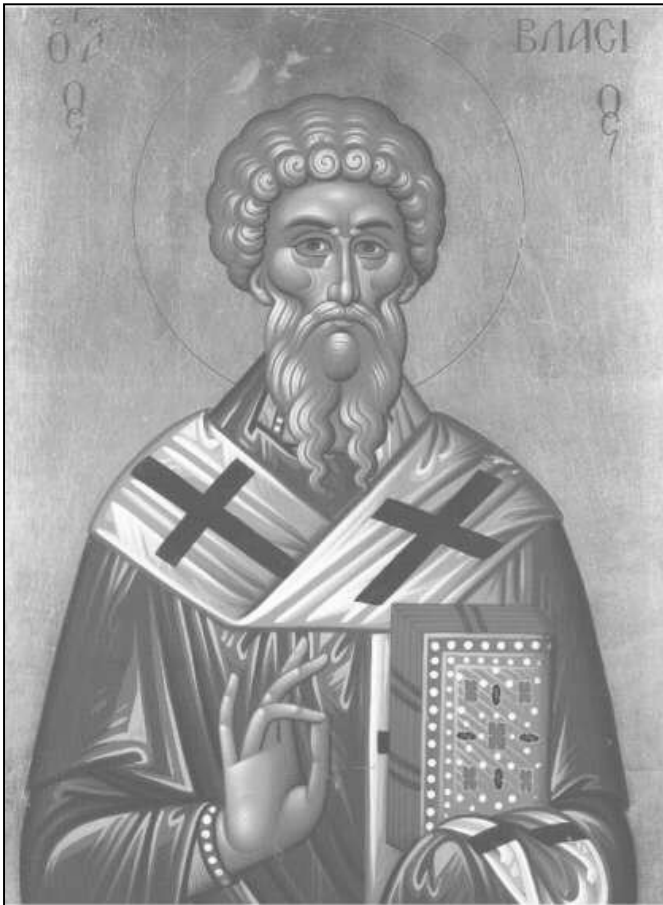
Ο λασπάς είχε τα κέφια του. Αυτοί ιδρώναν κι αυτός τους λιβάνιζε από πάνω:

Σου το 'λεγα, σου το 'λεγα, πως ένα τέτοιο κλέψιμο
Τ' ακολουθεί από κοντά μεγάλο πικροχέσιμο
Σκάβε τώρα και ξέθαβε, όλα σου τα κλεμμένα
Πρόσεξε, κακομοίρη μου, μην αφήσεις κανένα
Εγώ πολύ το χαίρομαι που τόσο υποφέρεις
Για να σου γίνει μάθημα που πρέπει να το ξέρεις

Πήγε την άλλη μέρα στο χωράφι ο Φιλιππής και «ούτε γάτα, ούτε ζημιά». Έλα, όμως, που η παρέα είχε κακομάθει! Πέρασαν λίγες ημέρες και ο μάγειρας της ημέρας είχε μαγειρέψει φασολάδα. Δεν ήξερε όμως από μαγειρική ο άνθρωπος και δεν είχε ρίξει καθόλου αλάτι και λίγο λάδι – λες και ήσαν νερόβραστα φασόλια. Αρχισαν τις γκρίνιες όλοι, τα 'βαλαν μαζί του και το 'ριξαν στο ψωμί και στην ελιά. Ο Μαράκης δεν άφηγε τίποτα που να μην το περνούσε από το δικό του κόσκινο, είπαμε όμως ότι του άρεσε και το αστείο. Αλλά, μια και ήρθε η κουβέντα για το Μαράκη, πρέπει να σου πω ότι ήτανε γνωστός σε όλους τους οικοδόμους και τον προτιμούσανε, τόσο για την τέχνη του στη λάσπη, όσο –το περισσότερο- για τα αστεία και τα στιχάκια που τραγουδούσε. Έλεγαν μάλιστα ότι του έδιναν και κάτι παραπάνω. Εγώ τον γνώρισα πολύ γέρο, περασμένα τα ογδόντα, σου λέω. Είχε μείνει εδώ σε μας από τους Κιούσηδες, τους οικοδόμους δηλαδή που ερχόντουσαν από την Ήπειρο και Θεσσαλία, κι έχτιζαν σπίτια. Έλεγαν ότι ήταν πεντάρφανος, ότι κανένας δεν τον περίμενε, όταν γύριζαν το χειμώνα στα σπίτια τους οι Κιούσηδες. Κι έτσι έμεινε ο Μαράκης. Δούλευε μάλιστα στα λιοτρίβια στους χειμωνιάτικους μήνες. Πολύ

καλό μεροκάματο! Τότε, έμενε όπου έβρισκε. Το χειμώνα μέσα στο λιοτρίβι, με την καλή ζεστασιά. Το αφεντικό του, βλέποντας την προθυμία του στη δουλειά ήταν ανοιχτόκαρδος, του παραχώρησε ένα καλυβάκι δίπλα στο λιοτρίβι και τον έπαιρνε στη δουλειά του στα χωριάφια, όταν δεν είχε δουλειά στην οικοδομή. Τον είχε «του σπιτιού του», που λέμε!

Κάποτε, με το αφεντικό κουβαλούσαν κοπριά από μία στάνη

γιδίσια (χρυσάφι, δηλαδή) και την πουλούσε ο Μαραάκης σε κήπους σε πλουσιόσπιτα στην Αθήνα. Η στάνη με όλα τα γύρω ήταν του αφεντικού και έμενε έρημη. Άρесе πολύ στον Μαραάκη και παρακάλεσε το αφεντικό να μένει εκεί. Το αφεντικό τού είπε: «Δικιά σου, όσο ζήσεις». Από τότε δούλευε μόνο τα καλοκαίρια και το χειμώνα νοικοκύρευε τη στάνη. Τι νοικοκυριό! Πρώτα-πρώτα μάντρωσε, άνοιξε πηγάδι και βρήκε νερό. Έφτιαξε την καλύβα σπίτι με τα όλα του, τη στάνη χριστή και σκεπαστή. Έβαλε

πρόβατα, κότες, κατσίκια, πήρε κι ένα σκύλαρο για φύλακα. Είδε αυτή την προκοπή το αφεντικό κι όλοι γύρω, θαυμάσανε, ώσπου τον πάντρεψε το αφεντικό με μία μικροχήρα συγγενή του. Από εκεί και πέρα, έγινε σωστός παράδεισος η στάνη. Βρέθηκε και η γυναίκα του το ίδιο χρυσοχέρα όπως αυτός, ταιριάξανε, κι έφτασε να τα έχουν όλα κι ας μην έκανε ούτε ένα μεροκάματο ο Μαραάκης. Αυτά που σου είπα τα ξέρω από τους συγχωριανούς μας, που τα λένε όταν θέλουν να παινέσουν κάποιον για την νοικοκυροσύνη του. Λένε: «Νοικοκύρης σαν τον Μαραάκη!».

Κι ας έρθουμε τώρα στην ιστορία μας.

Είχαμε μείνει, λοιπόν, στη φασουλάδα χωρίς λάδι. Απάνω στην γκρίνια, που λες, το 'ρίξε στο στιχάκι ο Μαράκης:

Όταν δεν το επιτρέπει ο καιρός, επιτρέπει ο Άγιος
να στρώνεται μέσα στο ξωκλήσι το τραπέζι

Και τα φασόλια θέλουνε την τέχνη όπως ξέρεις
Δεν είναι τούβλο ούτε μυστήρι να κάνει ό,τι θέλεις
Γι' αυτό και αύριο εγώ θα φτιάξω φασουλάδα
Και για να μη μαλώσετε θα μπήτε στην αράδα.

Και τους έφτιαξε φασουλάδα, που τη θυμόντουσαν για χρόνια. Όσο να 'ναι όμως, το κακό χούι είναι σαν το στρείδι που κολλάει στην πέτρα. Ο κατσικοκλέφτης, ξαναπαρουσιάστηκε με το ταγάρι γεμάτο κρέας. Μόνο που, τούτη τη φορά, είχε περπατήσει κάπως περισσότερο ο άνθρωπος!

Έμαθαν από τον επιστάτη ότι φιλογκρίνιαζε ο Δήμαρχος. Κόντευε χειμώνας κι αυτοί ήσαν ακόμα στο χτίσιμο. Το κακό όμως δεν τους ήρθε από το Δήμαρχο. Είχαν φτάσει να ρίξουν τη στέγη. Είχαν φτιάξει τα ψαλίδια. Τα τοποθέτησαν. Κάρφωσαν απάνω και τον ξύλινο σταυρό και περίμεναν να έρθει ο Δήμαρχος, να κρεμάσει το μεταξωτό μαντίλι, καθώς και οι δικό του θα είχαν βέβαια και τα έκτακτα της τσέπης.

Απάνω εκεί, τους το φύλαξε ο Άγιος Βλάσιος. Είχανε καλοφάει κλεμμένη προβατίνα, είχανε κάνει το στομάχι κρασοτουλούμι και

πέσανε στον ύπνο. Κι εκεί έγινε το θαύμα. Πήρε ένα ραπαδόξυλο ο Άγιος που ήτανε από πουργάρι και χτυπούσε όπου έβρισκε! Τους τουλούμισσε όλους στο ξύλο! Τους καταμελάνιασε! Τρελός από θυμό ο Άγιος, χτυπούσε στα τυφλά. Φωνές αυτοί, το έβαλαν στα πόδια. Μπρος αυτοί κούτσα-κούτσα, πίσω ο Άγιος με το πουργαρόξυλο. Ώσπου έφτασαν σε κακά χάλια στα σπίτια τους με κομμένη την ανάσα και κατάμαυροι από μελανιές σ' όλο τους το σώμα.

Μόνο ο Μαράκης δεν πειράχτηκε. Ούτε κατάλαβε τίποτα. Έκαναν σαράντα μέρες ο καθένας στο κρεβάτι. Και τους έβαζαν σουσούνια (βδέλες) να τραβήξουνε το σκοτωμένο αίμα.

Το πρωί που ξημέρωσε, είδε ερημιά γύρω του ο Μαράκης. Φώναξε. Κανένας δεν απάντησε. Μόνο ακούστηκε φωνή μέσα από το ξωκλήσι: «Τιμωρούνται οι κλέφτες!». Έτρεξε να δει ποιος ήταν, να τον ρωτήσει τι έγινε, αλλά δεν ήταν κανείς. Κατάλαβε ότι η φωνή ήταν του Αγίου.

Πήρε τα πόδια, κι έφτασε στη Μάντρα. Τους βρήκε όλους κρεβατωμένους σε πολύ κακά χάλια. Άλλος με μελανιασμένο μάτι, άλλος με φασκιωμένο κεφάλι, άλλος με τσιρότα, ήτανε όλοι για κλάματα. Νισάφι, όμως, το είχαν παρακάνει με τις προβατίνες, που τις προστάτευε ο Άγιος!

Του ήρθε να τους τα τραγουδήσει από την καλή. Είχανε όμως και τη στεναχώρια τους, να τους χτυπούσε κι από πάνω; Έλα όμως που του ερχότανε το στιχάκι στο στόμα! Δεν το έκανε. Τους ευχήθηκε περαστικά κι έφυγε σιγοτραγουδώντας: Χωρίς ν' ακούγεται.

Μερικοί φεύγουν, όπως ο Βασίλης Τσάτας, τρίτος από αριστερά.

Κάλλιο το 'χω για λασπάς να δουλεύω με το φτυάρι
Παρά να ξυλοφορτωθώ με μαυρισμένο το τομάρι
Καλά το 'πε ο Άγιος Βλάσης: «τιμωρία για τους κλέφτες»
Μα ετούτοι, ρε παιδί μου, ήσαν και μεγάλοι ψεύτες!

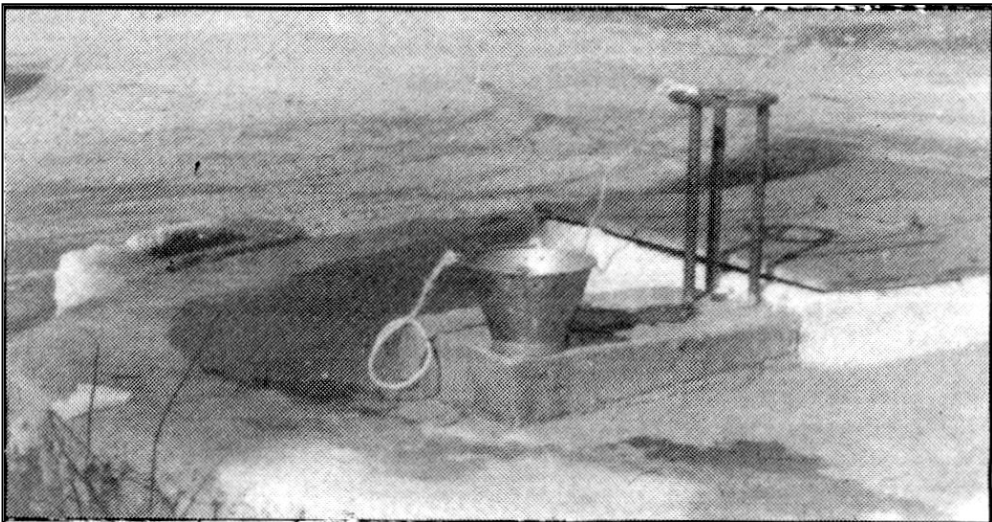
Διάλεξαν την προβατίνα που ήταν έργο του τσοπάνη
Και του Αγίου προστασία και λέω καλά τους κάνει!

Ύστερα από αυτά, έβαλε άλλους ο Σταμίδης και τελείωσαν το
ξωκλήσι.

Τώρα –θα μου πεις – έγιναν αυτά; Εγώ δεν σου απαντώ. Μόνο
σου λέω τι έλεγαν τότε. Αλλά, γιατί τάχα να μην έγιναν; Εδώ ακούμε
θάματα και θάματα που γίνονται. Τάχα, δεν γίνονται θάματα στην
Παναγία στην Τήνο, Την Παναγία την Πουρσιώτισσα και αλλού; Εγώ
έτσι τα άκουσα που τα 'λεγαν, έτσι σου τα λέω. Αν σου κάνουνε,
γράψε τα. Αν όχι, πέταξέ τα.

(Προκόπης Μαυράκης, 1956)

Το θαύμα με τον κουβά

Εδώ και χρόνια – περισσότερα από είκοσι – στο πηγάδι κοντά στο
ξωκλήσι βρίσκεται πάντα ένας κουβάς με σκοινί, έτσι ώστε να μπορεί
ο καθένας να τραβήξει νερό. Το νερό είναι πόσιμο. Δημιουργεί όμως
ερωτήματα το ότι είναι πάντα καινούριος ο κουβάς και το σκοινί.
Κάποιο χέρι τον αντικαθιστά. Μιλούσαν για κάποιον Γιάννη Κανάκη
από τον Ασπρόπυργο, ότι δηλαδή αυτός αντικαθιστούσε κάθε χρόνο
τον κουβά και το σκοινί.

Έκανα τακτικά επισκέψεις στο ξωκλήσι κάθε χρονιά στην ημέρα
της γιορτής του Αγίου, στις 11 Φεβρουαρίου. Το ίδιο έγινε και στα
1992. Τότε στάθηκα τυχερός. Είδα τον Γιάννη Κανάκη – ήταν αρκετά
ηλικιωμένος. Αντικατέστησε τον παλιό κουβά με καινούριο. Έκανε το

σταυρό του, έριξε και τράβηξε νερό, σήκωσε τον κουβά και ήπιε. Έβρεξε το πρόσωπό του και είπε: «Δόξα σοι ο Θεός. Ας είμαστε καλά. Και του χρόνου».

Δεν τον γνώριζα. Αυτός ήξερε ποιος ήμουν. Τον ρώτησα και μου μίλησε με προθυμία.

-Είσαι μεγαλύτερός μου!

-Όχι. Γιατί εγώ είμαι εφτά χρόνων.

-Δηλαδή;

-Τι θα πει «δηλαδή»; Όταν συμπληρώσεις τα εκατό, διαγράφονται και αρχίζεις από την αρχή. Καταλαβαίνω, θέλεις να σου μιλήσω για τον κουβά.

-Θα με υποχρέωνες!

-Ίσα-ίσα. Εγώ έχω υποχρέωση, γιατί ξέρω τι κάνεις, και ενδιαφέρομαι να μείνουν τούτα που θα σου πω. Πάνε κάμποσα χρόνια από τότε. Από νέος μου άρεσε πολύ το κυνήγι. Το εξακολούθησα μέχρι πριν από λίγα χρόνια. Είχαμε βγει για κυνήγι με φίλους. Είχαμε κορακιάσει για νερό. Ξέραμε τούτο το πηγάδι και τραβήξαμε κατά εδώ. Φτάσαμε. Δεν υπήρχε τρόπος να τραβήξουμε νερό. Πήγαμε στην εκκλησία ν' ανάψουμε ένα κερί, μπορεί να υπήρχε εκεί ο κουβάς. Ψάξαμε και δεν βρήκαμε τίποτα. Άναψα κι εγώ το κεράκι μου, προσκύνησα στην εικόνα του Αγίου και ξεκίνησα να φύγω. Με το πρώτο βήμα, μπλέχτηκε το πόδι μου σε σκοινί. Πρόσεξα καλύτερα και είδα το σκοινί με κουβά. Όλη η παρέα πέρασε από το ίδιο σημείο και σε κανενός τα πόδια δεν πιάστηκε το σκοινί. Ήτανε θαύμα από τον Άγιο! Από τότε φέρνω κάθε χρόνο καινούριο κουβά, με καινούριο σκοινί. Περνάνε οι περαστικοί και οι τσοπάνηδες και πίνουνε νερό. Θα το αφήσω ευχή στα παιδιά και στα εγγόνια μου να το συνεχίσουν. Αλλά, πολύ καλύτερα είναι, να το γράψεις εσύ που ανακατεύεσαι με αυτά, γιατί έτσι θα μείνει».

Εφέτος (2006) ο κουβάς ήταν στη θέση του, δεν ήταν όμως καινούριος...

Φανταστικό αφήγημα, που συγκρατεί το «εγώ». Είναι βάση της εικόνας του εικονικού εγώ.

Η ισχυρή επιρροή που ασκείται, ενεργητικά ή παθητικά, δημιουργεί συναισθηματικές έντονες καταστάσεις, στο σημείο που να είναι πραγματικό ακόμα και το φανταστικό.

Εντυπωσιάζει η καθαριότητα γύρω από ένα πηγάδι σε ερημικό τόπο. Μήπως οφείλεται σε εντολή του Αγίου; Κάποιο χέρι διατηρεί καθαρό το χώρο γύρω από το πηγάδι. Τι να υποθέσει κανείς...

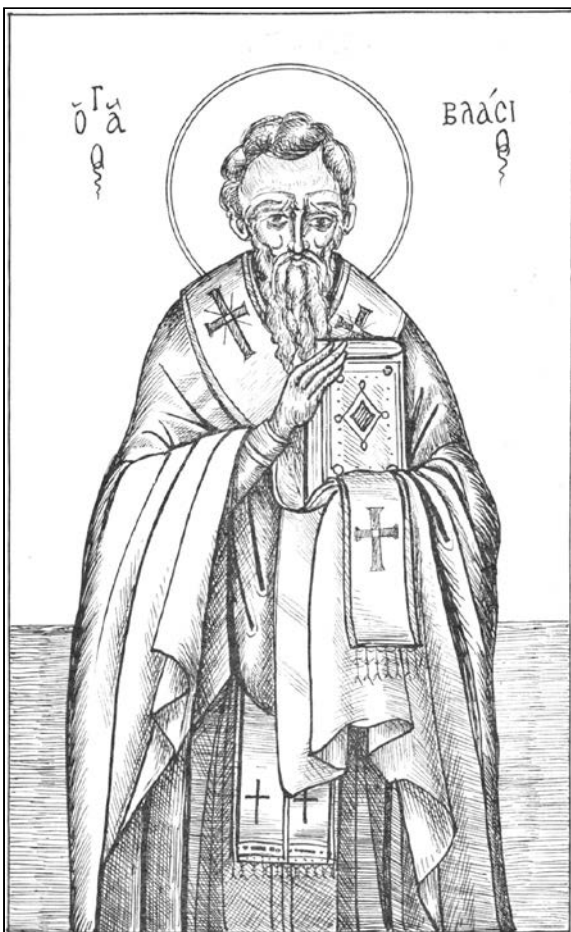
Κάθε χρόνο στις 11 Φεβρουαρίου, που είναι η γιορτή του Αγίου Βλασίου, προσάτη των τσοπάνηδων, γινόταν τρανό τραπέζωμα και γλέντι στο ξωκλήσι του Αγίου Βλασίου που βρίσκεται στη θέση «Καμάρι» της περιοχής Μαγούλας. Με σημερινά σημάδια, βρίσκεται ακριβώς νοτινά της τσιμεντοβιομηχανίας ΤΙΤΑΝ, χωρίζεται δε από αγροτικό δρόμο που αποτελεί και όριο των νομών Αττικής και Βοιωτίας.

Μαζεύονταν εκεί οι τσοπάνηδες της περιοχής και σούβλιζαν αρνιά και γλεντούσαν. Τούτο γινόταν κάθε χρόνο, από τις αρχές του περασμένου αιώνα και ύστερα. Καθώς περνούσαν τα χρόνια (πόλεμοι, επαναστάσεις κ.λπ.) άρχισε σιγά-σιγά να χάνει το ενδιαφέρον του το πανηγύρι. Αραιώναν οι τσοπάνηδες όσο αραιώναν τα ποίμνια, έμεναν όμως κάποιοι πιστοί της παράδοσης, που εξακολουθούσαν να μένουν εκεί μετά τη Θεία Λειτουργία φέρνοντας μαζί τους κάποια τρόφιμα και κρασί. Τούτο συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Οι περισσότερο πιστοί ήσαν οι Μαγουλιώτες και Ελευσινιώτες κτηματίες, που είχαν ελαιοκτήματα στην περιοχή. Κι έτσι, περπατούσε το έθιμο από γενιά σε γενικά χάνοντας συνεχώς την επισημότητά του.

Χρονολογικά υπολογίζεται από το 1910 μέχρι σήμερα. Βέβαια, διακόπηκε κατά τα κατοχικά χρόνια εξαιτίας του κινδύνου με τους Γερμανούς. Συνεχίστηκε, όμως, κατά τα μεταπολεμικά χρόνια, κυρίως από τους Ελευσινιώτες κτηματίες και λίγους Μαγουλιώτες.

Θυμάμαι περισσότερο τον μπάρμπα-Βάσο Δήμα, τον τακτικότερο που οργάνωνε τραπέζι με αρκετούς φίλους που δεν ήσαν κτηματίες. Το ίδιο συνέχισε και ο γιος του Δημήτρης με το φίλο Παναγιώτη Μουρίκη. Οι δυο αυτοί οργανώνουν το τραπέζι, με κύριο φαγητό μπακαλιάρo τηγανιτό.

Το τραπέζι στρώνεται στην είσοδο του ναού, κι όταν δεν το επέτρεπε ο καιρός μέσα στον ναό. Ο Μήτσος Δήμας και ο Παναγιώτης Μουρίκης είναι οι τελευταίοι που τηρούν το έθιμο.

Θεωρούνται μάλιστα και οικοδεσπότες, αφού κατά την αναχώρηση πρέπει να καθαριστεί ο χώρος μέσα και έξω από το ξωκλήσι.

Δεν είναι γνωστό τι θα γίνει, όταν φύγουν αυτοί οι τελευταίοι. Φέτος απουσίασε ο Παναγιώτης Μουρίκης λόγω γήρατος κι έμεινε μόνος ο Μήτσος Δήμας, ο οποίος οργάνωσε και για εφέτος (2006) το τραπέζι στον Άγιο Βλάση, με τον τηγανιτό μπακαλιάρo βέβαια, και παρέα κάπου δέκα άτομα.

Ένα έθιμο που εξακολουθεί να αντέχει στο χρόνο, εδώ και έναν αιώνα, δείχνει σημεία σταθερής κάμψης, η οποία βαδίζει προς την εξαφάνιση, γιατί, όπως δείχνουν τα πράγματα, δεν φαίνονται διάδοχοι να το τηρήσουν.

Από έρευνα που έκανα, σχημάτισα τη γνώμη –και είναι νομίζω ορθή– ότι το να γίνεται τραπέζι στον Άγιο Βλάση μετά την ιερολογία στη γιορτή δεν είναι κάτι που γεννήθηκε τότε. Πιστεύω ότι προέρχεται από το βίο του Αγίου και ότι το τηρούσαν οι τσοπάνηδες από πολύ πιο παλιά. Αναφέρεται στο βίο του Αγίου μία γυναίκα, που της άρπαξε ο λύκος το γουρουνάκι της, η οποία παρακάλεσε τον Άγιο Βλάσιο και έφτασε σώο το ζωάκι στα χέρια της. Αυτή το έσφαξε και αφού το μαγείρεψε πήγε το φαγητό στον Άγιο, που τον είχαν φυλακισμένο.

Έφαγε ο Άγιος, την ευχαρίστησε και της είπε να το τηρούν αυτό οι άνθρωποι στη μνήμη του. Από εκεί πρέπει να κατάγεται το έθιμο.

Πιστεύω ότι θα έκαναν κοινό τραπέζι οι τσοπάνηδες και της περιοχής μας ήδη προτού χτιστεί το ξωκλήσι. Είναι περισσότερο από πιθανό. Την άποψη αυτή ενισχύει το γεγονός ότι την ημέρα της γιορτής του Αγίου μαζεύονταν κάπου στο ύπαιθρο οι τσοπάνηδες, σούβλιζαν αρνιά, αφού είχε προηγηθεί λειτουργία σε γειτονικό ξωκλήσι, και έτρωγαν και γλεντούσαν όλοι μαζί. Τούτο είναι βεβαιωμένο από πληροφορίες γερόντων τσοπάνηδων. Κυρίως από το Μάρκο Αδάμ, τσοπάνη Μαγουλιώτη, που από το γιο του και φίλο μου Γιάννη Μάρκου Αδάμ έχω σχετική πληροφορία. Δεν πρόκειται, λοιπόν, για κάτι που γεννήθηκε από τότε που χτίστηκε το ξωκλήσι στο "Καμάρι". Το ξωκλήσι μετέφερε το κοινό τραπέζι των τσοπάνηδων στον περίβολό του, κάτι που ταίριαζε. Άλλωστε, αυτό γινόταν μόνον από τσοπάνηδες στα χρόνια που ακολούθησαν, μετά τη λειτουργία του ναού. Δεν έχει σημασία ότι αραίωναν με τον καιρό οι σούβλες. Ίσως ακολουθούσαν το αραίωμα του τσοπάνικου επαγγέλματος εξαιτίας των πολέμων και της πολιτικής αταξίας με τη Μικρασιατική καταστροφή και τη νέα τάξη πραγμάτων με τους νέους όρους της ζωής.

Σημαντικό παραμένει το γεγονός ότι συνεχίστηκε το έθιμο από μη τσοπάνηδες μέχρι σήμερα.

Από το εσωτερικό του ναού

Εξ αιτίας μιας επίσκεψης

Κάθε χρονιά παρουσιάζονταν και ξένοι περαστικοί. Έπρεπε, βέβαια, να τους κεράσουμε. Άρесе σε μερικούς και έμεναν περισσότερο, τους λέγαμε για το έθιμο, μας έλεγαν κι αυτοί κάτι για τον εαυτό τους. Πάνε σήμερα πάνω από δέκα χρόνια, όταν μπήκε ένα παλικάρι κι άναψε κερί.

Βέβαια, υποχρεώθηκε να καθίσει να τον κεράσουμε. Κουβέντα στην κουβέντα, μας είπε για το λόγο που ερχόταν κάθε χρόνο στη γιορτή του Αγίου. Μας διηγήθηκε ένα ενδιαφέρον προσωπικό περιστατικό, που σχετίζεται με τον Άγιο. Το δημοσίευσα και το παραθέτω πιο κάτω:

Ο Χρήστος διηγείται στο συγγραφέα το περιστατικό που ακολουθεί

Του αγίου Βλασίου (11Φεβρουαρίου)

Στο βόρειο άκρο του Νομού Αττικής, που συνορεύει με την Βοιωτία, βρίσκεται ένα ξωκλήσι στο όνομα του Αγίου Βλασίου, προστάτη των ποιμένων. Έχει οικοδομηθεί με έξοδα του Σταμάτη Σταμίδη σε δική του γη, που ήταν τότε Δήμαρχος στον παλιό Δήμο Ελευσίνος, που είχε έδρα την Μάνδρα και περιλάμβανε Ελευσίνα, Μαγούλα και Μάζι.

Πολλές ιστορίες συνδέονται με το ξωκλήσι. Φαίνεται, όμως, ότι υπάρχουν κι άλλες, που δεν έχει ανακαλύψει η έρευνα μου.

Στα παλιά χρόνια ανέβαινε σύννεφο θυσίας στον προστάτη Άγιο, ο καπνός από αρνιά στις σουβλές. Τον ήθελαν και γλεντζέ τον Άγιο Βλάσιο, γι αυτό δεν έλειπαν τα νταούλια και τα κλαρίνα, κάτι που έβρισκε το πρωί τους τσοπάνηδες χορεύοντας.

Πέρασαν τα χρόνια, ο πόλεμος έγινε οδοστρωτήρας της προπολεμικής εποχής. Άφησε όμως πίσω του κάτι από τα παλιά, αν και ξεφτισμένο. Για ανάμνηση.

Κάθε χρόνο, μια παρέα πάμε την ημέρα της γιορτής του Αγίου, στις 11 Φεβρουαρίου, και μετά την ιεροτελεστία στήνουμε κοινό τραπέζι. Αυτό γίνεται από τότε που χτίστηκε το ξωκλήσι.

Στο βάθος διακρίνεται ο πιστός του περιστατικού που ανάβει το κεράκι του.

Χαίρεται ο Άγιος που κρατάμε κάτι από τα παλιά του και μας επιτρέπει να τραπεζωνόμαστε μέσα στον ναό, όταν δεν το επιτρέπει ο καιρός, όπως έγινε εφέτος.

Ένα παλικάρι ξενομερίτικο μπήκε και άναψε ένα κερί. Τον αναγκάσαμε να καθίσει, να τον κεράσουμε ένα ποτήρι κρασί.

Και η πρώτη μου ερώτηση: "Τι είναι αυτό που σε κάνει να φτάσεις ως εδώ στα απόμερα, ν' ανάψεις ένα κερί σ' ένα ερημοκλήσι;" Κι έκανε το θαύμα του ο άγιος και προστέθηκε ακόμα ένα περιστατικό που συνδέεται μαζί του.

Ο Χρήστος Κυριάκος από το Κλειδί (Κλιντέτι) Βοιωτίας (αυτός ήταν το παλικάρι) υπηρετούσε στην πολεμική αεροπορία. Μεταξύ των άλλων, και χειριστής στα A7, που τα λένε και "κουρσάρους", γιατί έχουν έναν και μόνο χειριστή, που τα κάνει όλα. Δυο καρδιές χτυπάνε μαζί για ένα σκοπό. Ήταν μέλος της ομάδας αεροπλάνων αναχαίτισης των τουρκικών, που παραβιάζουν τον ελληνικό εναέριο χώρο. Μια διαρκής κουταμάρα των επεκτατικών τάσεων της Τουρκίας, που δεν αντιλήφθηκε ακόμα τη σημερινή τάξη πραγμάτων και αιμορραγεί οικονομικά, αναγκάζοντας και την Ελλάδα να ξοδεύει εκατομμύρια σε καύσιμα και αεροπλάνα.

Ήταν μια απ' αυτές τις ημέρες 11 Φεβρουαρίου 1983. Ο Χρήστος Κυριάκος μετείχε σε ομάδα αναχαίτισης με αεροπλάνα A7. Μετά την επιχείρηση, επιστρέφουν στη βάση τους, στα Χανιά. Ο Χρήστος παρατηρεί καπνό στον κινητήρα. Κάτι δεν πάει καλά. Οι προσπάθειές του δεν φέρνουν αποτέλεσμα. Πρέπει να κόψει την τροφοδοσία σε καύσιμα, για να μην τιναχτεί στον αέρα το αεροπλάνο κι αυτός.

Ο Θανάσης Ντούρμας από τη Στυλίδα, συνάδελφος χειριστής σε διπλανό αεροπλάνο, βλέπει τον κίνδυνο. "Καίγεται το αεροπλάνο σου". Ήταν ανάμεσα Μήλο και Κρήτη. Δεν είχε καιρό. Εις ενέργειαν το έσχατο μέσον σωτηρίας: Τράβηξε τον λεβιέ μέσα από τα πόδια του και τινάχτηκε εβδομήντα μέτρα ψηλά, ενώ το αεροπλάνο του έκανε μοιραία βουτιά στη θάλασσα.

Ο Θανάσης έδωσε σήμα στη βάση για το τι έγινε, καθώς και το γεωγραφικό στίγμα.

Ο καιρός ήταν φουρτουνιασμένος. Ο αέρας έπνεε με 45 χιλιόμετρα την ώρα. Το ελικόπτερο κατέβασε το συρματόσχοινο με το γάντζο, τον πέρασε ο Χρήστος στον "κρίκο της ζωής", έγινε εκκρεμές και σώθηκε.

Είναι δύσκολο να εγκαταλείψεις το αεροπλάνο σου. Έχεις δεθεί πολύ γερά μαζί του. Είναι το όπλο σου, το παλικάρι σου, η σιγουριά σου. Από τη στιγμή που δεις ότι χάνεται και δεν υπάρχει θεραπεία, πρέπει ν' αφήσεις τους συναισθηματισμούς και να σωθείς εσύ. Γιατί μπορεί να φτιάχεται πάλι ένα αεροπλάνο, όχι όμως το ίδιο κι ένας άνθρωπος.

Όπως τα λέγαμε με τον Χρήστο, η θέα της γης από ψηλά δίνει απροσδιόριστο δέος και διαμορφώνει ανάλογα τον χαρακτήρα του αεροπόρου οδηγώντας τον περισσότερο προς τον ιδεαλισμό και λιγότερο προς την πραγματική όψη της ζωής.

Δεν είναι παράδοξο το να πηγαίνει στον άγιο Βλάσιο ο Χρήστος Κυριάκος, αεροπόρος από το Κλειδί Βοιωτίας, για ν' ανάβει ένα κεριά κάθε χρόνο στις 11 Φεβρουαρίου από το 1983 ίσαμε σήμερα. Ούτε μπορούμε να δεχτούμε ότι το κάνει από το ότι του το είπε η μάνα του Δάφνη από τους Πανουργιάδες, από τα Σκούρτα, εδώ και είκοσι χρόνια.

Και ύστερα από τόσα χρόνια φέρνει και την γυναίκα του κ' ανάβουν μαζί το κεριά τους.

Οπωσδήποτε, παραδεχόμαστε μια δύναμη πέρα από μας, μια αρμονία του σύμπαντος ανεξήγητη, καλύπτουσα τα πάντα και τους πάντες. Οπωσδήποτε, όσα χρόνια κι αν περάσουν, κάποιιοι θα εξακολουθούν να στήνουν τραπέζι στο εξωκλήσι του Αγίου Βλασίου στο "Καμάρι" και κάποιιοι που το έχουν τάμα θ' αφήνουν τη δουλειά τους και θα πηγαίνουν ν' ανάψουν ένα κεριά, όπως καλή ώρα κι ο Χρήστος Κυριάκος.

Όσο για μένα, ευχαριστώ τον Άγιο Βλάση, που πρόσθεσε τούτη την ιστορία στις τόσες άλλες που έχω καταγράψει και συνδέονται μαζί του.

Ο Χρήστος Κυριάκος, κάθισε και φέτος μαζί μας στο τραπέζι (2006). Τούτη τη φορά έφερε μαζί και τη γυναίκα του. Τώρα εργάζεται στην Ολυμπιακή Αεροπορία κι έχουν τρία παιδιά. Είμαι βέβαιος ότι θα μεταδώσει και στα παιδιά του αυτό που κάνει ο ίδιος.

Μια πολύτιμη γνωριμία

Εξαιτίας του επαγγέλματός μου είχα την τύχη να μάθω αρκετά γύρω από τον ποιμενικό βίο.

Ο Κώστας Καλμπένης ήταν μεγαλοτσέλιγκας από την Ακαρνανία και κατέβαινε κάθε χειμώνα στην Αττική για χειμαδιό. «Πρόβατα καλοξεχειμωνιασμένα και με άνοιξη καλή σε κάνουν πλούσιο»: Τούτο είναι ένα από τα πολλά που διδάχθηκα από το σοφό πατέρα του.

Είχε αγοράσει ένα κομμάτι απαγκίο βουνού κάπου στο «Μελετάκι» Μάνδρας και είχε εκεί τις ποιμενικές του εγκαταστάσεις, είχε δε νοικιάσει και τους γύρω βοσκότοπους. Δεν τον γνώριζα. Με πλησίασε, όταν ήμουν στο ππαισματοδικείο στη Μάνδρα.

Οι τελευταίοι πιστοί. Μακάρι να τους ακολουθήσουν διάδοχοι.

-Λέγομαι Κώστας Καλμπένης. Είμαι ξένος. Το επάγγελμά μου είναι τσοπάνος. Έχω ανάγκη από δικηγόρο. Μου μίλησαν για σας. Σας άκουσα κι εδώ στο δικαστήριο. Θα θέλατε να γίνω πελάτης σας;

-Γιατί όχι; Η δουλειά μου είναι αυτή. Θα χαρώ μάλιστα.

Με περίμενε ώσπου να τελειώσω. Καθίσαμε κάπου και τα είπαμε. Δεν μου ανέθεσε συγκεκριμένη υπόθεση.

-Σας θέλω για σύμβουλό μου. Βέβαια, και για τα δικαστήρια, όταν έχω τέτοια ατυχία. Θέλω να έχω ήσυχο το κεφάλι μου κάνοντας ή αποφεύγοντας κάτι. Για να παρακολουθώ καλύτερα τη δουλειά μου, για να μην πέσω έξω, επειδή δεν γνωρίζω κάτι, θα έρχομαι στο γραφείο σας, όταν χρειάζομαι τη συμβουλή σας.

Δεν είχα αντίρρηση, ίσα-ίσα τον ενεθάρρυνα. Έτσι, ξεκίνησε η γνωριμία μου με τον Κώστα Καλμπένη. Γνώριζε τα πάντα γύρω από το επάγγελμά του και τα περί το επάγγελμα (προμήθειες τροφών, διάθεση προϊόντων, κ.λπ.). Δεν έκανε κάτι χωρίς να με ρωτήσει. Αυτό θεωρούσε ότι έπρεπε να πληρώνεται. Και το έπραττε λέγοντας: «Είναι καλύτερα έτσι, παρά να τρέχω και να μη προφταίνω».

Το σπιτάκι, όπου έμενε ο σοφός πατέρας του. Δεξιά φαίνεται ο σπιτικός φούρνος

Οι σχέσεις μας έγιναν στενότερες και στα οικογενειακά του. Είχε δύο θυγατέρες δίδυμες. Είχαν φτάσει σε ηλικία να πάνε στο σχολείο. Αφού από το Νοέμβριο έως τον Απρίλιο θα βρισκόταν εδώ, τι έπρεπε να κάνει;

Είχε αποφασίσει να αφήσει τη γυναίκα του στο χωριό. Όταν με ρώτησε, του είπα ότι ήταν καλύτερα να πάνε στο σχολείο της Μάνδρας τα παιδιά του, κι έτσι δεν θα χώριζε η οικογένεια. «Δεν το σκέφτηκα Είναι πολύ καλύτερο! Έχω τον τρόπο να τα πηγαίνω στη Μάνδρα και να τα φέρνω πίσω».

Πήγα στις ποιμενικές εγκαταστάσεις του κι έμεινα κατάπληκτος. Τα μαντριά ήταν υπερσύγχρονα, με αυτοματισμούς στην τροφή και στο νερό (ταΐστρες – ποτίστρες). Οι αποθήκες τροφών, τα χαγιάτια, ο

σπιτικός φούρνος, η τρακάδα¹ καυσόξυλα για τις ανάγκες της οικογένειας και θέρμανσης το χειμώνα ήσαν αριστοτεχνικά τοποθετημένα.

Θα περίμενε κανείς να δει και κάποια μεγάλα ζώα για τις μεταφορές. Μόνον ένα μουλάρι υπήρχε, αλλά και δύο αυτοκίνητα, το ένα φορτηγό και το άλλο μικρότερο ημιφορτηγό. Το προσωπικό ήσαν τρία παλικάρια συχωριανοί και ο αριθμός των προβάτων ξεπερνούσε τα τριακόσια.

Εντυπωσιάστηκα από την κατοικία. Υπήρχαν τα πάντα. Χωρίς να παρουσιάζει ένταση ο πλούτος, κυριαρχούσε όμως το παραδοσιακό χρώμα.

Εκεί γνώρισα και τον πατέρα του Καλμπένη.

Έκανα την πιο πάνω εισαγωγή κάπως πιο εκτεταμένη εξαιτίας αυτού του σοφού γέροντα, του γερο-Μάνθου. Του είχε μιλήσει, καθώς φάνηκε, ο γιος του.

-Καλώς μας ήρθες. Σε περίμενα. Σ' ευχαριστώ που συμπαραστέκεσαι στο γιο μου!

Ο Παναγιώτης Μουρίκης καμαρώνει, ο γιατρός Γιάννης Παπαδάκης σηκώνει το ποτήρι του ευχόμενος

Φαινόταν να είχε περάσει τα ογδόντα, ήταν όμως ξάστερο μυαλό. Μιλούσε σιγά-σιγά, με τετράγωνες σκέψεις. Φαινόταν ότι γνώριζε πολλά παραδοσιακά κι άλλα παρόμοια. Άκουγες έναν άνθρωπο του περασμένου κόσμου, που κουβαλούσε στην πλάτη του την πείρα του

1. Καυσόξυλα τοποθετημένα σε κανονικά σχήματα σε υπόστεγο.

παρελθόντος και την υπερηφάνεια της καταγωγής του. Η ζωή του βουνού και της στάνης ήταν το ωραιότερο όνειρο του γεροβοσκού. Τέτοιοι γνωστικοί άνθρωποι δίνουν την παραδοσιακή τους σοφία κι έτσι, από γενιά σε γενιά, περπατάει ίσαμε εμάς η παράδοση, οι αλήθειες, οι ιδέες και η πολιτιστική κληρονομιά, που δίνουν σοφά θησαυρίσματα και χαρίζουν ηρεμία στις σκέψεις. Μου μιλούσε σα να ήμουν εγγονός του. Μα χαιρόμουν και εγώ σαν εγγονός του ακούγοντάς τον.

Δεν ξέρω πώς να εξηγήσω αυτή τη στενή ψυχική επαφή που αισθανόμουν, όσο τον άκουγα που μου μιλούσε.

Τον επισκεπτόμουν συχνά. Πήρα μαζί μου το μαγνητόφωνο να κρατήσω φράσεις, ιδέες, σκέψεις και τοποθετήσεις του σοφού γέροντα και τους οραματισμούς του, για το μεταφυσικό κόσμο σε σχέση με τον κόσμο του.

«...Εμείς οι προβατάρηδες είχαμε τους δικούς μας Αγίους. Τον Άγιο Μάμα, τον Άγιο Μόδεστο, τον Άγιο Βλάσιο, τον Άγιο Παρθένιο, που τους είχαμε και γιατρούς στα ζώα μας. *«Μνήσθειπι του ονόματος του δούλου σου Μάμαντος, μη επέλθη εν τη ποίμνη αυτού διαβολική συμφορά ή άλλη νόσος»*. Θα σου πωσ και για τον Άγιο Μόδεστο: *«Απέλασον και αποδίωξον διά του ονόματος του δούλου σου Μοδέστου εκ πάντων αυτού των κτηνών παντοίαν βλάβην και νόσον»*. Αυτά τα γράφουν τα ιερά βιβλία

Θα σου πω για το Μεγάλο Αγιασμό των Φώτων. Τα ραντίζαμε όλα: στάβλους, στρούγκες και τα ζώα, το ένα μετά το άλλο, με κλαδί δεντρολίβανο στο κεφάλι, στο μεσοκέρατο. Πού νάξερεις; Κάπου θα 'χε φωλιάσει ο διάβολος. Φωνάζαμε τον παπά να διαβάσει εκεί τον Αγιασμό. Επί τόπου. Να σκάνε οι διάβολοι. Τον φιλεύαμε και κάτι παραπάνω, να διαβάσει την ευχή *«Περιφρούρησον την ποίμνην των Αγίων Αγγέλων σου»*. Παρόλ' αυτά, εμείς βάζαμε χίλια κακά στο μυαλό μας. Φτύναμε τρεις φορές στον κόρφο μας. Θυμώναμε κι αρχίζαμε τις ντουφεκιές γύρω από τη στάνη, φωνάζοντας: *«Φύγε, διάβολε άτιμε, θα πεθάνεις, θα πεθάνεις!»*

«Από τα κονάκια μας δεν έλλειπαν οι εικόνες. Το ίδιο και εδώ. Κονάκι είναι και εδώ. Και το εικονοστάσι, και αναμμένο το καντήλι, και τούτο το τζάκι που μαζευόμαστε η οικογένεια».

«Η μεγάλη μας γιορτή είναι τα Χριστούγεννα. «και επί γης Ειρήνη». Τα χνώτα των προβάτων έσμιγαν για να ζεστάνουν το μωρό της Παναγιάς κι απ' τα δικά μας φτωχικά ρούχα δώσαμε να ντυθεί. Εδώ στο κονάκι ζωντανεύει καλύτερα η Άγια Νύχτα. Πλημμυρίζει χαρά κι αγάπη η καρδιά σου. Όλα τα παιδιά καρτερούσαν τούτη τη μεγάλη νύχτα. Τα κοιμίζαμε εδώ μπροστά, να βάλει κι η Παναγιά το δικό της να ζεσταθεί».

Έχουμε πολλά εθίματα εμείς οι τσοπαναράιοι. Κάθε τόσο μου 'ρχονται στο μυαλό. Σταύρωνα το καρβέλι πριν κόψω ψωμί να φάμε. Όταν μάλωναν δύο, τους μονιάζαμε. Έσκυβαν το κεφάλι τους, το σκεπάζαμε με καθαρή πετσέτα και ρίχναμε νερό κι αλάτι. Όποιος κατηγορούσε κορίτσι σε προξενιό, δεν έμενε σε χλωρό κλαρί. Ήτανε σα να γκρέμιζες εκκλησία!

Ξέρω πολλά! Τα λέω να μένουνε. Τους λέω για τον καιρό. Τι καιρό θα κάνει, πότε έρχεται το χιόνι και πότε η βροχή. Μα σε ζάλισα, βρε παιδί μου. Με το συμπάθιο. Έτσι είμαστε εμείς οι γέροι, μας αρέσει η κουβέντα».

Ο γερο-Μάνθος παρουσίαζε για μένα σπάνιο λαογραφικό ενδιαφέρον. Ίσως αυτό να ήταν ο λόγος που με τραβούσε προς τα εκεί, αντί να διαθέτω αλλού τον ελεύθερο χρόνο μου. Αλλά και όταν με καλούσε ο Κώστας, έπαιρνα και το μαγνητόφωνο μαζί μου. Με είχε καλέσει ένα βράδυ με τη γυναίκα μου, μαζί και δύο φίλους του, γνωστούς μου από τη Μάνδρα.

Έλειπε ο γερο-Μάνθος από εκεί που ήξερα να κάθεται και ανησύχησα. Με είδε ο Κώστας.

-Μην ανησυχείς! Είναι πολύ γερό κόκαλο. Απόψε θα μάθεις κι άλλα απ' αυτά που σε ενδιαφέρουν, γιατί κοντά στα άλλα είναι και γιατρός ο πατέρας μου.

Και μου τον έδειξε που ήταν πιο πέρα. Ήταν στο χαγιάτι πάνω σ' ένα μακρύ τραπέζι. Μπροστά του είδα ξαπλωτή μία προβατίνα, που την κρατούσαν δύο από τους υπηρέτες. Ο γέρος, με σηκωμένα μανίκια, φρόντιζε το ζώο. Είχε βραχιαστεί² η προβατίνα, μαζί κι άλλη μία, και είχαν σπάσει το ένα από τα μπροστινά πόδια. Το έπαθαν, επειδή ήσαν υπέρβαρες λόγω της εγκυμοσύνης τους.

Ο γέρος, ορθοπεδικός χειρουργός, βοηθούμενος από νοσηλευτές, έκανε τις δέουσες επεμβάσεις. Αντέγραφα και την ελάχιστη κίνησή του. Όταν τελείωσε και με τα δύο ζώα, έδωσε εντολές στους υπηρέτες,

2. Γκρεμίστηκε κι έπεσε πάνω σε βράχο.

οπότε έφτασε η σειρά μου για λεπτομερή ανάκριση. Δεν χρειαζόταν όμως ερωτήσεις. Θέλησα όμως να τον πειράξω:

-Δεν αξίζει τόσος κόπος για δύο προβατίνες, καλύτερα μαχαίρι και τελειώνεις!

Με έβλεπε στα μάτια. Το ύφος του ήταν αυστηρό. Έδωσε τις τελευταίες εντολές. «Μαζεύτε τα εργαλεία και βάλ' τε τα στη θέση τους».

-Καταλαβαίνω τι θέλεις. Πάμε να καθίσω, γιατί κουράστηκα.

-Γι' αυτό σας είπα ότι δεν άξιζε τον κόπο.

-Και τα ζώα έχουνε ψυχή. Και μάλιστα καταλαβαίνουνε κάποτε πολύ περισσότερα απ' όσα ο άνθρωπος. Ας μείνουμε στα πρόβατα. Έχω πολλά να σου πω. Τα πρόβατα καταλαβαίνουνε κι από μουσική! Ημερώνουνε. Οι προβατίνες δίνουνε περισσότερο γάλα, όταν παίζει τη φλογέρα του ο τσοπάνος. Έπαιζα φλογέρα. Είδα ένα τσακάλι που παραφύλαγε ν' αρπάξει μία ξεμοναχιασμένη προβατίνα. Κι αντί να το ντουφεκίσω, εξακολούθησα να παίζω πιο γλυκά τη φλογέρα μου. Και είδα το τσακάλι που κάθισε στα πισινά πόδια του και άκουγε. Και πέρασε μπροστά του η προβατίνα και σα να μην την είδε! Εξήγησέ το

εσύ, που διάβασες πολλά βιβλία. Τα δικά μας όμως βιβλία λένε ότι ο Άγιος Βλάσιος, που δεν έπαιζε φλογέρα, εκεί που καθόταν στη σπηλιά του έτρεχαν τα ζώα και τα αγριοπούλια, λαγοί, πέρδικες, και καθόντουσαν στα πόδια του και τα ευλογούσε. Δεν ξέρω αν το γράφουνε τα ιερά βιβλία, μου τα έλεγε όμως ο παππούς μου – Θεός σχωρέσ' τον-, ότι ήταν και γιατρός των ζώων ο Άγιος Βλάσιος. Όταν έπεφτε αρρώστια στο κοπάδι, το περνούσαν από το σπίτι του Αγίου, τη σπηλιά του δηλαδή, έβγαινε, τα ευλογούσε κι έφευγε η αρρώστια. Εγώ, πριν κάνω ό,τι έκανα σήμερα, προσευχήθηκα πρώτα στον Άγιο Βλάσιο και ύστερα έπιασα να δέσω τα τσακισμένα πόδια. Και είμαι σίγουρος ότι θα γειάνουν! Εμείς οι προβατάρηδες έχουμε προστάτη τον Άγιο Βλάσιο. Γράφουνε για το βίο του τα ιερά βιβλία ότι μιας γυναίκας της άρπαξε ο λύκος το γουρουνάκι της. Αυτό είχε μόνο. Παρακάλεσε τον Άγιο Βλάσιο, και να το γουρουνάκι στα χέρια της! Κι εμείς το κρατάμε από τότε. Κάθε χρόνο στις 11 Φλεβάρη, στη γιορτή του, μαζευόμαστε οι τσοπάνηδες. Προσευχόμαστε στον Άγιο και τρώμε όλοι σ' ένα τραπέζι σουβλιστό γουρουνόπουλο.

-Το κρατάτε το έθιμο;

-Από τότε που ήμουν μικρός άρχισε να ξεφτάει. Σταμάτησε το γουρουνόπουλο κι έγινε αρνί.

-Σήμερα;

-Σήμερα δεν γίνεται.

-Πες μου σχετικά με τις τραυματισμένες προβατίνες.

-Είναι στις ημέρες τους να γεννήσουνε. Έχουνε από δύο αρνιά η κάθε μία. Τότε, εμείς τις χωρίζουμε από το κοπάδι. Οι σημερινοί τεμπελιάζουν. Με το βάρος, λοιπόν, δεν αντέχει το ζώο στο ανώμαλο έδαφος. Έτσι, έπεσαν και τσακίστηκαν. Μου μίλησες για μαχαίρι. Εύκολο είναι. Αλλά όχι για γκαστρωμένο ζώο, απάνω στην ώρα του να γεννήσει! Ούτε σφάζαμε μια γαλάρα³ προβατίνα με το παραμικρό!

-Τα γιατροσόφια τα έμαθες από τον πατέρα σου;

-Καλύτερα να πεις, από τον παππού μου! Από αυτόν έμαθα τα σπασίματα των ποδιών. Πρώτα-πρώτα ποτίζουμε τσίπουρο το ζώο να ζαλιστεί και να μην πονάει. Το δεύτερο είναι να βρούμε το τσάκισμα. Κουρεύουμε γύρω το μέρος, βάζουμε στη θέση τους τα κόκκαλα. Δεξιά και αριστερά βάζουμε ένα πλατύ ξύλο ντυμένο με πανί, για να μη πληγιάζει, και τα δένουμε πάνω και κάτω. Ύστερα το δένουμε όλο το πόδι με ένα ύφασμα, που του έχουμε ρίξει σκόνη από λιβάνι καταβρεγμένο με οινόπνευμα και το δένουμε όλο το πόδι. Αυτό πετρώνει και δεν αφήνει να κουνιέται το σπασμένο μέρος. Δεν αφήνουμε το ζώο να περπατήσει τις πρώτες ημέρες. Το ταΐζουμε με

3. Κατά το χρόνο που της περισσεύει το γάλα.

γάλα 3-4 ημέρες, ή ώσπου να σηκωθεί μόνο του. Τότε δεν πατάει το πόδι του, περπατάει με τα τρία κούτσα-κούτσα. Σου είπα: το ζώο καταλαβαίνει τι έχει πάθει και φροντίζει κι αυτό για τον εαυτό του.

Κάποτε θα σου μιλήσω για τα γιατρικά, όπως τα δίδαξαν στους ανθρώπους οι άγιοι γιατροί από τη μάνα φύση!

Για τα βότανα διατηρούσε δικό του δωμάτιο. Η μία πλευρά του δωματίου ήταν στο πίσω μέρος του τζακιού, ώστε να μεταδίδεται και στο δωμάτιό του η θέρμανση. Εντυπωσίαζε πλήθος σακουλάκια κρεμασμένα στον τοίχο. Στο καθένα ήταν κολλημένο ένα χαρτάκι, που έγραφε τι ήταν το περιεχόμενο. Απορούσα βλέποντάς τα. Το παρατήρησα. -Σου κάνει εντύπωση το δωμάτιό μου; Εδώ μαζεύομαι, όταν θέλω να κουβεντιάσω με εκείνους που έφυγαν. Αλλά και μ' αυτά που έφυγαν, γιατί κι αυτά είχαν ζωή. Άλλο εμείς τότε, άλλο εσείς σήμερα, αλλά από μας ήλθατε εσείς οι σημερινοί!

-Θέλετε να πείτε ότι ήταν καλύτερα τότε από σήμερα;

-Δεν είπα κάτι τέτοιο. Είπα: άλλο τότε, άλλο σήμερα. Δηλαδή, διαφορετικό. Να στο πω κι αλλιώς; Εμείς είμαστε πολύ κοντά στη φύση. Εσείς στη μηχανή. Ούτε σε εμάς έλλειψε κάτι, όπως και σε εσάς.

Ένα δείγμα του βοτανικού φαρμακείου.

-Τώρα, θέλεις να σου μιλήσω για τούτα τα σακουλάκια; Είναι και φαρμακείο το δωμάτιό μου. Αλλά, φαρμακείο όπως το έδωσε ο Θεός στους ανθρώπους. Γιατί και φάρμακα μας έδωσε ο Θεός: τούτα τα βότανα, και χιλιάδες άλλα είδη. Ο Θεός, όπως γράφουν τα ιερά γράμματα, όταν έφτιαξε τον πρωτόπλαστο Αδάμ, του άρεσε. Χάρηκε, λοιπόν, και «ενεφύσησεν αυτώ πνοήν ζωής». Δηλαδή, αυτό το θεϊκό του. Γι' αυτό, λοιπόν μπορεί ο άνθρωπος να ξέρει και να βρίσκει ό,τι του χρειάζεται. Τούτα που βλέπεις είναι όλα από τη μάνα φύση. Είναι βότανα, φυσικά φάρμακα για τον άνθρωπο και τα ζώα, που του χρειάζονται. Είναι από φυτά που έχουνε μέσα τους θεραπεία για όλες τις αρρώστιες. Με αυτά τα φάρμακα γιάτρευαν οι Άγιοι γιατροί τους ανθρώπους. Να σου πω και κάτι ακόμα; Την ιατρική την είχαν στα χέρια τους οι Άγιοι, που αγαπούσαν τους πιστούς. Το να θεραπεύεις από αρρώστια, είναι αγιοσύνη!

Όλα σχεδόν τα φυτά και τα λουλουδια περιέχουν θεραπευτικές ουσίες.

-Τούτα τα σακουλάκια, λοιπόν, έχουν μέσα αγιοσύνη;
-Ακριβώς. Αλλά αγιοσύνη από το Θεό, που θεραπεύει.
Μπήκε η εγγονή του.
-Παππού, πού θα πεις τον καφέ σου;
-Πάρε τούτα τα λουλουδάκια, βράσε τα στο κατσαρόλι, και φέρε τα εδώ. Λέγαμε, λοιπόν, για τα βότανα. Σήμερα, αντί για καφέ, θα πιούμε μαζί από ένα χαμομήλι. Τα θεραπεύει όλα ένα είδος λάδι που έχει. Θεραπεύει τον πονόματο. Στο χαμομήλι είναι μέσα η ευλογία του Θεού.

Αυτή την ημέρα ήπιαμε χαμομήλι αντί καφέ. Μου έδειξε ένα-ένα τα σακουλάκια και μου εξηγούσε.

● Για πόνους στις κλειδώσεις και πόνους από κούραση: Κάνουμε ζεστό λουτρό από ζουμί μολόχας, ένα τέταρτο της ώρας και ύστερα εντριβές με τσίπουρο. Γινόμαστε περδίκι.

● Για πόνους στο λαιμό: Γαργάρες από ζουμί φύλλων αγκινάρας. Ρίχναμε και λίγο μέλι.

● Για πόνους στις αρθρώσεις: Πίναμε φασκόμηλο.

● Για τις αϋπνίες: Μία σταγόνα χυμού παπαρούνας, φύλλα κυδωνιάς και μελισσόχορτο. Μισό κουταλάκι μέλι γλύκαινε τον ύπνο.

● Για βήχα: Ζουμί μολόχας και φύλλα πορτοκαλιάς με λίγο μέλι έκοβαν το βήχα.

● Για τη διάρροια: Ένα φλιτζάνι ριγανόζουμο.

● Για τον πονόδοντο: Τρίβαμε τα ούλα και τα δόντια με ψιλό αλάτι. Ύστερα πλύσιμο. Μασούσαμε σέλινο. Κρατούσαμε στο στόμα ριγανόζουμο ή σμυρτόζουμο⁴ και περνούσε ο πόνος.

● Τσιμπήματα σφήκας, δαγκώματα φιδιού: Τρίψιμο με κρεμμύδι ή κάτουρο και πίεση να φύγει το πρώτο αίμα.

● Καψίματα: Πρώτα επάλειψη με λάδι. Ύστερα κρύο αβεστόνερο με λάδι, το χτυπούσαμε με δύο πιρούνια όπως τα αυγά και γινόταν αλοιφή.

● Πονοκέφαλος (κρουολόγημα): Εντριβές με τσίπουρο ή βρασμένο αλατόνερο ή πετρέλαιο ή νέφτι.

Ζεστά κεραμίδια ή κατάπλασμα με ζεστά πίτουρα και σιναπόσπορο.

● Ρευματισμοί: Άπλυτα μαλλιά προβάτου τα πασπαλίζαμε με τσίπουρο και σκόνη καφέ, τα δέναμε στο μέρος που πονούσε και πίναμε μπόλικο φασκόμηλο.

● Φαγούρα: Τρίβαμε με λεμονόκουττα.

● Χιονίστρες: Πληγίαζαν τα δάκτυλα από το κρύο. Δεν ξέραμε τότε τα γάντια. Λουτρό σε ζεστό νερό με βρασμένες φέτες λεμονιού.

4. Ζουμί από βρασμένα φύλλα μυρτιάς.

●Πόνος στο αυτί: Βαμβάκι με λάδι από το καντήλι. Στάζαμε δύο σταγόνες χυμού από πράσο.

●Βεντούζες: Ήταν το πρώτο-πρώτο για το κρυολόγημα. Κολλούσαμε στον πάτο ποτηριού λίγο βαμβάκι, του βάζαμε φωτιά και το κολλούσαμε στην πλάτη πριν καεί. Ρουφούσε το δέρμα! Ξεκολλούσαμε τη βεντούζα και χαράζαμε το κόκκινο δέρμα με ξυράφι. Ξαναβάζαμε τη βεντούζα στο ίδιο μέρος και τραβούσαμε το κρυολογημένο αίμα. Και το μαζεύαμε με καθαρό πανί. Αλείφαμε τις χαρακιές με οινόπνευμα κι από κοντά με λάδι.

●Ξεματιάσματα: Υπήρχαν πολλοί τρόποι. Είχαμε τα ξόρκια. Και όλα αυτά, με το να παρακαλούμε το Θεό στα ξεματιάσματα και να δείχνουμε το σταυρό στα ξόρκια, να φοβηθεί και να φύγει ο σατανάς.

Αυτά και άλλα πολλά διδάχτηκα από το σοφό γέροντα. Η θεραπευτική με βότανα δεν έδωσε γρήγορα τη θέση της στη φαρμακολογία. Το βότανο χρησιμοποιείται και σήμερα. Στην Κίνα λειτούργησε το «φαρμακείο» με βότανα για αρκετά χρόνια δίπλα στο σύγχρονο φαρμακείο, έφτασε μάλιστα να γίνουν φάρμακα από βότανα χωρίς παρέμβαση της χημείας.

Το ότι έγινε αιτία ο Άγιος Βλάσιος να παρουσιάσω τούτη την έρευνα, δεν δυσκολεύομαι να πω ότι οφείλεται στη δική του ευλογία.

Ο Ιερομάρτυς Σεβαστείας Βλάσιος

Ο βίος του αγίου Βλασίου αναγράφεται σε αρκετά ιερά βιβλία. Συμβουλευτήκα κείμενα στη Μονή Ιβήρων, στη Μονή Μεγίστης Λαύρας και στο βιβλίο Μαγδαληνής μοναχής του ησυχαστήριου γυναικών «Αναλήψεως» Κοζάνης (έκδ.1985)

Ο Βλάσιος γεννήθηκε στη Σεβάστεια του Πόντου στα 256 μ.Χ., τελευταίος ύστερα από οκτώ αδέρφια αγόρια. Σπούδασε ιατρική στην Κωνσταντινούπολη και σε ηλικία 26 χρόνων επιστρέφει γιατρός στη γενέτειρά του.

Σε ηλικία 28 χρόνων μετακομίζει στην Καισάρεια, σε σπηλιά προσευχόμενος. Ασκήτεψε δέκα χρόνια, γίνεται επίσκοπος Σεβάστειας, χτίζει εκκλησίες, χειροτονεί ιερείς.

Γράφεται ότι υπήρξε άγιος, ότι έκανε θαύματα. Στα 302 μ.Χ. φεύγει, ακολουθεί μοναχικό βίο και ζει με τα ζώα της περιοχής στο όρος Παρυάδρη.

Μία μέρα κατηφόριζαν το βουνό ένα κοπάδι λύκοι, κι ένα λυκάκι ξεχωρίζει και τον πλησιάζει. Ένα σκληρό αγκάθι είχε μπει στο πόδι του. Το έβγαλε με προσοχή κι από τότε έμεινε κοντά του σαν πιστό σκυλί. Σιγά σιγά μαζεύονταν στο ασηκλήριο του λύκοι, αγριογούρουνα, ελάφια, λιοντάρια αρκούδες και κάθε είδους ζώα, τα οποία ευλογούσε.

Στα 305 μ.Χ. ο αυτοκράτορας Ρώμης Διοκλητιανός δίνει εντολή στον Μαξιμιανό να εξοντωθούν όλοι οι Χριστιανοί και ο Δούκας της Σικελίας Αγκικόλος αναλαμβάνει την περιοχή της Σεβαστείας.

Θανατώνονται πολλοί Χριστιανοί, άλλοι πνίγονται στη λίμνη, άλλοι εξορίζονται, φυλακίζονται, καίγονται και ρίχνονται στα θηρία. Ο Αγκικόλας, πληροφορούμενος τη χριστιανική δράση του Βλάσιου, εξαπολύει τμήματα στρατού να τον συλλάβουν. Τον βρίσκουν σε μια σπηλιά περικυκλωμένο από ζώα, όπου τα ευλογούσε. Τον ρώτησαν ποιος είναι και τους απάντησε με το όνομα του. Τον κατηγόρησαν ότι είχε αρπάξει χρήματα της πολιτείας και της εκκλησίας.

Όταν πλησίασαν, σκότωσαν πολλά ζώα απ' αυτά που ήσαν γύρω του. Μετά τον άφησαν φρουρούμενο από τέσσερις στρατιώτες, φόρτωσαν τα σκοτωμένα ζώα, τα μετέφεραν στον άρχοντα και του είπαν τι είχε συμβεί.

Ο άρχοντας τους διέταξε να τον φέρουν ενώπιον του μαζί και άλλα σκοτωμένα ζώα. Δεμένο με αλυσίδες τον παρουσιάζουν στον έπαρχο.

-Χαίρε Βλάσιε, φίλε των μεγάλων θεών.

Και απαντά ο αλυσσοδεμένος:

-Χαίρε, ηγεμών. Μην ονομάζεις μεγάλους θεούς τα είδωλα, γιατί και συ εκμηδενίζεσαι μαζί τους.

-Θέλω να μου πεις ειλικρινά: είσαι μάγος;

-Μάγοι δε γίνονται ποτέ οι Χριστιανοί. Ακολουθούμε το Χριστό, που είναι η μόνη αλήθεια. Οι μάγοι ακολουθούν την απάτη, το ψεύδος, τον διάβολο. Είμαι Χριστιανός. Με τα λόγια του αυτά πέφτουν αστραπές και γίνεται σεισμός. Τα χάνει ο Αγκικόλας και προστάζει να

τον λύσουν. Τον γυμνώνουν, τον κρεμούν σε ένα στύλο και με μυτερά σίδερα του ξεσκίζουν τις σάρκες, εκείνος όμως υπομένει με υπομονή και ανδρεία. Τον κατεβάζουν και χαράζουν το πρόσωπο του με ξυράφι. Το θέαμα είναι φρικτό. Παρ' όλους τους φρικτούς πόνους, αντέχει. Προσεύχεται. Τον πλησιάζει ο έπαρχος.

- Έβαλες γνώση, Βλάσιε; Αρνείσαι το Χριστό; Προσκυνάς τους θεούς; Σου υπόσχομαι ότι θα σε γιατρέψω.

- Όχι. Πιστεύω στον Κύριο και Θεό μου Ιησού Χριστό.

Συνεχίζονται φρικτότερα μαρτύρια. Του μπήγουν σουβλερά ξύλα στα αυτιά, του σπάνε τα δόντια. Ο Βλάσιος πέφτει λιπόθυμος. Ξαφνικά, επτά γυναίκες σπρώχνοντας το πλήθος και τους στρατιώτες πλησιάζουν τον άγιο, γονατίζουν, φιλούν τα ματωμένα χέρια και πόδια του, μαζεύουν το ματωβρεγμένο αίμα και ζητούν την ευχή του.

Βλέποντάς τις ο άρχοντας Αγκικόλας, γίνεται έξω φρενών και διατάζει να τις φέρουν μπροστά του.

- Τι τον έχετε αυτό τον ελεεινό; Τον άπιστο; Τον μάγο;

Οι γυναίκες, έτοιμες να του επιτεθούν, απαντούν έξαλλες

- Κλείσε το βρόμικο στόμα σου, άπιστε. Τούτος που βασανίζεις είναι ο προστάτης και πατέρας των φτωχών. Εσύ είσαι φονιάς ενός αγίου και σε περιμένουν μαρτύρια πιο φρικτά από τούτα που διατάξεις και γίνονται σε τούτο τον άγιο. Σκάσε, λοιπόν, παλιωρωμαίε!

Κάτασπρος από θυμό φωνάζει στον υπασπιστή του.

- Χιλίαρχε, εάν ζει τούτος, διατάζω να ριχτεί στη φυλακή μαζί με τούτες τις επτά. Αύριο να στηθεί κριτήριο στη λίμνη. Να μαζευτεί πλήθος να δει πώς θανατώνονται οι άπιστοι και να μείνει ιστορικός ο θάνατός τους, να τον θυμούνται και να ξέρουν τι θα πει Ρωμαϊκή εξουσία και ανδρεία.

Πέταξαν στη φυλακή τον Βλάσιο και τις επτά γυναίκες και τη νύχτα έγινε εκεί μέσα το μέγα θαύμα! Πλήθος αγγέλων θεραπεύει τον άγιο και προλέγει το μαρτύριο που τους περιμένει.

Στήθηκε δικαστήριο στην όχθη της παγωμένης λίμνης. Όταν είδε τον Βλάσιο θεραπευμένο, ο Έπαρχος ξαφνιάστηκε, χλόμιασε, είναι έτοιμος να λιποθυμήσει.

- Εσύ είσαι ο Βλάσιος ή με γελούν τα μάτια μου;

- Σωστά βλέπεις. Θεραπεύτηκα με τη βοήθεια του Χριστού.

- Θα σε θεραπεύσω όμως κι εγώ, άπιστε μάγε. Θα σε καταπιεί τούτη η λίμνη και θα σε φάνε τα ψάρια.

Έπειτα στράφηκε προς τις γυναίκες.

-Βλέπετε τούτα τα αγάλματα των θεών;

Δύο παιδάκια έξι και οκτώ χρόνων έτρεξαν και κόλλησαν στη μητέρα τους, τη μία από τις εφτά.

- Έλα εσύ με τα παιδιά σου, προσκύνησε τα αγάλματα εδώ γύρω. Θα σου χαρίσω φορέματα και χρυσά βραχιόλια και χρήματα όσα θέλεις. Θα γίνεις βασίλισσα, όταν υπακούσεις.

Στράφηκε στα παιδάκια.

-Θα σας χαρίσω από ένα άσπρο σκυλάκι κι ένα κόκκινο αλογάκι. Προσκυνήστε εσείς και ύστερα η μητέρα σας.

-Δεν μας χρειάζονται τα ταξίματα σου. Έχουμε τόσα, που μπορούμε να σε κάνουμε πλούσιο, αν πιστέψεις στο Χριστό.

-Θα σας βγάλω τα μάτια, αν δεν προσκυνήσετε.

Φοβήθηκαν τα παιδάκια κι έτρεξαν προς τον άρχοντα. Γονατίζουν στο άγαλμα της θεά Αρτέμιδος και προσκυνούν, η μάνα κάνει το σταυρό της, σπρώχνει το άγαλμα και γκρεμίζεται μέσα στη λίμνη. Ο Αγκικόλας αρπάζει τη γυναίκα και την πετάει στη λίμνη. Άγαλμα και γυναίκα χάνονται μέσα στα παγωμένα νερά. Στράφηκε σε μια νέα. Τη ρώτησε αν είχε φίλο τον Βλάσιο. Αυτή, αντί να απαντήσει, βγάζει το παπούτσι της το πετάει και βρίσκει τον Αγκικόλα στο πρόσωπο. Ένας αξιωματικός, χωρίς να περιμένει διαταγή, αρπάζει τη γυναίκα και την πετάει μέσα στη λίμνη. Έπειτα στρέφεται στις άλλες πέντε και τις ρώτησε αν αγαπούν τα παιδιά τους. Του απάντησαν ότι περισσότερο αγαπούν το Χριστό. Τις διέταξε να φτύσουν τον Άγιο Βλάσιο. Η κάθε μία χαμογελώντας έφτυσε στα μούτρα του Αγκικόλα. Μία του είπε: «Κολασμένη ειδωλόατρη. Μα δεν κατάλαβες τη δύναμη του Χριστού, το θαύμα που θεράπευσε σε μία νύχτα τον Άγιο από τις πληγές που τον γέμισες; Κλειστά είναι τα μάτια σου;». Ο άρχοντας διέταξε να λιώσουν καυτό μολύβι. Δύο στρατιώτες κρατούσαν ανοιχτό το στόμα της καθεμιάς κι ένας άλλος έχυne καυτό μολύβι στο ανοιχτό στόμα. Και με την πρώτη έπεφταν νεκρές και τις πετούσαν στη λίμνη.

Κι ενώ γινόταν αυτό το μαρτύριο, δύο παλικάρια ως δεκάξι χρόνων ξεπετάχτηκαν, έπεσαν στα πόδια του Βλάσιου και του φιλούσαν τα χέρια, λέγοντας ότι ήταν παιδιά του φίλου και συμφοιτητή

του στην Ιατρική, του Ιάσονα, και ότι ήλθαν να πεθάνουν μαζί του για το Χριστό. Τους ρώτησε ο έπαρχος ποιοι ήσαν και αυτοί απάντησαν ότι ήσαν παιδιά ενός φίλου του Αγίου που είναι παράλυτος και τους έστειλε να πάρουν ευλογία. «Είστε χριστιανοί;», ρώτησε. «Είμαστε παιδιά του Χριστού», απάντησαν. Τότε διέταξε να τους κόψουν τα κεφάλια, το ίδιο και των γυναικών που είχαν απομείνει. Ο κόσμος διαμαρτύρεται για το κακό που παρακολουθούσε.

Τότε ακούστηκε ο Άγιος Βλάσιος.

-Έγινες καταγέλαστος, άρχοντα Αγκικόλα. Σκοτώνεις αθώα πλάσματα. Θα σε κάψει κι εσένα το καυτό μολύβι.

-Αρνήσου το Χριστό, Βλάσιε. Θα σε πνίξω στη λίμνη. Δεν φοβάσαι;

-Μα δεν φοβήθηκαν τόσες γυναίκες κι αυτά τα δύο παλικάρια που αποκεφάλισες χωρίς λόγο. Εγώ να φοβηθώ;

Διέταξε να του περάσουν θηλιά στο λαιμό, να δέσουν στο σκοινί μία πέτρα και να τον πετάξουν στη λίμνη. Ο Άγιος, κρατώντας τη βαριά πέτρα στα χέρια του, χωρίς να βουλιάξει, προκαλεί τον άρχοντα να κάνει κι αυτός το ίδιο. Και τότε ακολούθησε κι άλλο θαύμα: Εξήντα οκτώ στρατιώτες πήδησαν στη λίμνη, έγινε σωστή ρουφήχτρα και τους τράβηξε όλους για πάντα κάτω.

Ξαφνικά, γύρω από τον Άγιο Βλάσιο που εξακολουθεί να στέκεται πάνω στο νερό, τον στεφανώνει ένα χρυσαφένιο σύννεφο. Κι ακούστηκε φωνή: «Χαίρε, Βλάσιε, δούλε πιστέ του αληθινού Θεού! Σου φοράω τον λαμπρό στέφανο της πίστεως και της αθλήσεως. Ο Κύριος και βασιλεύς των όλων Χριστός σε περιμένει στα άνω σκηνώματα. Χαίρε!»

Φωνάζει έξαλλος ο τύραννος: «Σφάξτε το μάγο! Θα μου αρπάξει το λαό!» Κανένας δεν τολμά. Αρπάζει ένα ξίφος ο ίδιος, πιάνει από τα μαλλιά τον Βλάσιο σα σατανάς της κόλασης, τον σβαρνίζει και του κόβει το κεφάλι ουρλιάζοντας.

Ήταν ημέρα Δευτέρα, 11 Φεβρουαρίου 305 μ.Χ.

Η μνήμη του παραμένει αιώνια. Του ένδοξου αθλητή του Χριστού, του ιερομάρτυρα, του γιατρού, του μοναχού, του επισκόπου, αλλά και του ευλογούντος τα ζώα του δάσους και τα ποίμνια των πιστών, για να ποιμαίνουν τα ποίμνιά τους όπως αυτός τις ψυχές των ανθρώπων.

Απολυτίκιο Ἦχος πλ. α΄

Φερωνύμως βλαστήσας ως δένδρον εύκαρπον, Ιεράρχα Κυρίου, Βλάσιε ένδοξε, μαρτυρίου τους καρπούς κόσμω προήγαγες, και θαυμάτων δωρεάς αναβλύζεις δασιλώς, ως θείος Ιερομάρτυς, τοις καταφεύγουσι, Πάτερ, τη αντιλήψει της πρεσβείας σου.

ΤΕΛΟΣ

Το έντυπο είναι μη
εμπορεύσιμο

ISBN 960-8147-12-3